

Vero-osasto/tulliyksikkö
Erityisasiantuntija Upi Talsi

4.2.2020

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 90/2019 vp**Hallituksen esitys eduskunnalle keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Iranin islamilaisen tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan hyväksyttäväksi keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Iranin kanssa tehty sopimus (tulliyhteistyösopimus) ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettavaksi laki keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Iranin kanssa tehdystä sopimuksesta. Sopimus painottuu osapuolten tullirikosten torjuntaan liittyvään yhteistyöhön ja tiedonvaihtoon.

Suomen ja Iranin kahdenväliset suhteet tiivistyivät sen jälkeen, kun Iranin ydinohjelasopimuksesta päästiin yhteisymmärrykseen heinäkuussa 2015. Iranin kanssa on tiivistetty erityisesti kaupallistaloudellista yhteistyötä. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Toivakka teki joulukuussa 2015 viennedistämismatkan Iraniin ja tämän vierailun aikana Iranin tulli teki aloitteen maiden välisen tulliyhteistyösopimuksen neuvottelemiseksi.

Neuvottelut Suomen ja Iranin välisestä tulliyhteistyösopimuksesta käytiin kirjallisessa menettelyssä vuoden 2016 aikana ja sopimus allekirjoitettiin Helsingissä 18.4.2017. Ulkoministeriö vastaanotti syyskuussa 2019 Iranin suurlähetystön 16.9.2019 päivätyn nootin, jonka mukaan Iran on saattanut loppuun sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansallisen lainsäädännön mukaiset toimenpiteensä.

Iranin kanssa tehty sopimus vastaa pitkälti muita viime vuosina Suomen ja kolmansien maiden välillä tehtyjä kansainvälisiä tulliyhteistyösopimuksia. Suomen tekemät kahdenväliset tulliyhteistyösopimukset rakentuvat Maailman tullijärjestön suosituksille ja mallisopimuksille sekä niiden pohjalta syntyneelle sopimuskäytännölle. Sopimuksia on tähän mennessä n. 20 valtion kanssa.

Sopimuksella pyritään parantamaan Suomen ja Iranin tulliviranomaisten välistä yhteistyötä tullirikollisuuden torjunnassa ja tutkinnassa. Sopimusosapuolet antavat sopimusmääräysten mukaisesti pyynnöstä tai oma-aloitteisesti toisilleen apua tullilainsäädännön asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi sekä tullilainsäädännön vastaisten tekojen estämiseksi, tutkimiseksi ja mainittuja tekoja koskeviin syytetoimiin ryhtymiseksi.

Sopimuksen mukaan toimenpiteet tehdään pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueella voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sekä pyynnön vastaanottaneen tulliviranomaisen toimivallan ja käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa. Sopimus sisältää myös määräykset sopimuksen mukaisesti saatujen tietojen ja asiakirjojen käyttämisestä ja henkilötietojen käsittelystä.

Sopimus sisältää useita sellaisia määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Eduskunnan suostumuksen kannalta keskeisimmät säännökset liittyvät henkilötietojensuojaan, josta on perustuslain mukaan säädettävä lailla. Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen on EU:ssa tullut sovellettavaksi uusi tietosuojalainsäädäntö eli EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU) 2016/697 ja direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, joka on pantu täytäntöön lailla henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018).

Sopimukseen on otettu erillinen liite, joka koskee henkilötietojensuojan perusperiaatteita. Liite on erottamaton osa sopimusta ja sen määräykset perustuvat Euroopan neuvoston tietosuojayleissopimuksen 5-11 artikloihin. Vaihdettaessa henkilötietoja sopimuksen nojalla osapuolet varmistavat tietosuojan tason, joka vastaa vähintään liitteen periaatteiden soveltamisesta syntyvää tasoa. Sopimuksen 15 artiklan mukaan henkilötietoja ei saa toimittaa, jos on perusteltua syytä olettaa, että toimitettujen tietojen välittäminen tai käyttö olisi jommankumman osapuolen lain ja erityisesti tietosuojalainsäädännön vastaista. Tältä osin sopimusta sovellettaessa on otettava myös huomioon, että Iranissa voi huumausainerikoksista seurata kuolemanrangaistus. Rikosasioiden tietosuojalain 42 §:n perusteluiden mukaan rekisterinpitäjän on henkilötietoja kolmanteen maahan siirtäessään otettava huomioon henkilötietojen käyttötarkoitus ja etenkin se, ettei tietoja käytetä esimerkiksi kuolemanrangaistuksen tai muun epäinhimillisen kohtelun määräämiseen.

Lakiin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on otettu asiasisältöinen säännös, joka koskee sopimuksen mukaisesti vastaanotettujen, tuotettujen tai lähetettyjen tietojen, asiakirjojen tai muiden ilmoitusten salassapitoa ja edelleen luovuttamista. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että sopimuksen määräykset edellyttävät vaihdettujen tietojen salassapidon osalta tehostettua suojaa ja sopimuksella sitoudutaan näin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännöksistä poikkeavaan menettelyyn. Tämän vuoksi voimaansaattamislain 2 §:ään ehdotetaan otettavaksi salassa pitoa koskeva nimenomainen säännös sopimuksen nojalla vaihdettavien tietojen salassapidon turvaamiseksi.